

Novi podaci o patki mandarinki (*Aix galericulata*) u Bosni i Hercegovini *

Dubravko Dender ¹, Tibor Mikuska ², Narcis Dročić ³,
Jasminko Mulaomerović ⁴

Dender, D., Mikuska, T., Dročić, N., Mulaomerović, J., 2010: New data on the Mandarin Duck (*Aix galericulata*) in Bosnia and Herzegovina

The paper presents data on the records of the Mandarin Duck on the rivers Bosna and Miljacka over the period 2007-2009.

Key words: Mandarin Duck, river Bosna, river Miljacka

Patka mandarinka *Aix galericulata* je vrsta koja vodi porijeklo iz istočne Azije (Istočna Rusija, Kina, Sjeverna Koreja, Japan i Tajvan), ali je udomaćena u nekim zemljama zapadne Evrope (Engleska, Njemačka, Austrija...) (Heinzel & al., 1992). Matvejev & Vasić (1973) u pregledu ptica za ex Jugoslaviju za mandarinku navode samo nalaze iz Hrvatske: Split i Crna Mlaka. Kralj (1997) navodi još dva podatka iz 1903. godine: jedan sa Solinskog blata koji je bio pohranjen u Prirodoslovnom muzeju u Splitu (ali je do danas nestao), te prema Reiseru jednu pticu ubijenu 18.12.1903. u Trilju koja je navodno bila pohranjena u muzeju u Sarajevu. Velid Delić (1998) o ovoj vrsti piše da se "spominju nalazi u dolini Neretve (1962 i 1970), a postoje podaci o sakupljenom mužjaku na ušću Bosne (januar 1980)". Na osnovu Delićevih podataka Kotrošan (2008/2009) je uvrstio mandarinku u posljednji, dopunjeni, popis ptica iz Bosne i Hercegovine.

U periodu od 2007. do 2010. godine patka mandarinka je u više navrata zabilježena na Bosni i Miljacki.

Tabela 1. Pregled podataka o patki mandarinki za period 2007.-2009. godine
Table 1. Review of data on the Mandarin Duck for the period 2007-2009

Lokalitet	Datum	Posmatrač
rijeka Bosna - Zenica	28.12.2007.	Narcis Dročić
rijeka Bosna - Zenica	januar 2008.	Narcis Dročić
rijeka Bosna - Zenica	05.01.2009.	Tibor Mikuska
rijeka Bosna - Nemila	22-23.01. i 28-25.02.2009.	Narcis Dročić
rijeka Bosna - Zenica	28.01.- 25.02.2009.	Narcis Dročić
rijeka Miljacka - Sarajevo	18.01.2009.	Jasminko Mulaomerović
rijeka Miljacka - Sarajevo	01.02.2009.	Jasminko Mulaomerović
rijeka Miljacka - Sarajevo	1-2.03.2009.	Dubravko Dender
rijeka Bosna - Zavidovići	31.12. 2009.	Adis Mahmutović i Tibor Mikuska

* U redakciju su, u kratkom roku, stigla četiri posebna priloga o patki mandarinki. Uz saglasnost autora prilazi su objedinjeni u jedan. Redoslijed autora je dat prema prijemu pojedinačnih priloga.

¹ Ornitološko društvo "Naše ptice", Semira Frašte 6, 71000 Sarajevo, naseptice@hotmail.com

² Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode, Gundulićeva 19a HR-31000 Osijek, tibor.kopacki.rit@gmail.com

³ Ornitološko društvo "Naše ptice", Semira Frašte 6, 71000 Sarajevo, naseptice@hotmail.com

⁴ B.Zenunija 6, 71000 Sarajevo, jasminko.mulaomerovic@bhtelecom.ba

Poznato je da je ova vrsta prisutna kod odgajivača ptica tako da njen nalaz na rijeci Bosni kod Zenice iz zime 2007. na 2008. godinu nije obavezno morao značiti i to da su u pitanju primjerci iz divljine. Prvi put je opažen par, mužjak i ženka, 28. 12. 2007. godine. Potom je u nekoliko navrata posmatrana u januaru 2008. godine, a posljednji put 26. 01. 2008. Dati par je lutao od "drvenog mosta" na rijeci Bosni (Bilimište - Zenica) do mosta na ulaznoj petlji u Blatušoj (Zenica). Cijelo vrijeme su se kretale u društvu patki gluhara (*Anas platyrhynchos*), koje su u samoj Zenici tad brojale koloniju od najmanje 40 parova.

Slijedeće zime, 2009. godine, ponovno je opažen veći broj primjeraka na rijeci Bosni što je jasno značilo da se ne radi o primjercima odbjeglih od odgajivača ptica. Tokom zimskog prebrojavanja ptica močvarica, 5. januara 2009., u jatu divljih patki opažen je jedan mužjak mandarinke. Na adi u Nemiljoj, zabilježena su dva para (22., 23., 28. i 29. januar 2009.), a u Zenici, na godinu dana prije zabilježenom mjestu, viđen je jedan par od 28. 01. do 25. 02. 2009. Primjerci registrovani u Nemiljoj i Zenici 2009. godine su fotografisani (75 fotografija) fotoaparatom tipa Olympus optičkog zuma 34x, dok su primjerci zabilježeni godinu dana ranije fotografisani sa veće daljine, fotoaparatom Nikon teleplusa 1000 mm.



Slika 1. Mandarinke na rijeci Bosni-Zenica (Foto: N. Dročić)
Figure 1. Mandarin Ducks on the river Bosna (Zenica) (Photo: N. Dročić)

U Sarajevu, na rijeci Miljacki, mandarinke je zabilježena u periodu januar-mart 2009. godine. Jedna ženka je zabilježena tokom zimskog prebrojavanja ptica 18. 01. 2009. na Miljacki kod naselja Dolac-Malta. Prvog februara, na istom mjestu su viđena dva mužjaka i jedna ženka. Mužjak i ženka mandarinke su promatrani 1. i 2. marta 2009. kod naselja Hrasno. Nađeni su na obali rijeke s većim brojem divljih

patki (*Anas platyrhynchos*). Već za narednog obilaska lokaliteta, četvrtog marta 2009., mandarinke nisu ponovno pronađene.

Prvi put, a ujedno i posljednji kronološki nalaz, je mandarinka zabilježena kod Zavidovića na rijeci Bosni 31. decembra 2009. godine. Viđen je jedan mužjak koji se zadržavao u malom jatu divljih patki. Međutim, slijedećih dana (do 03. januara 2010.) ova ptica više nije viđena na tom mjestu.

Ovdje moramo napomenuti da je od 2002. godine patka mandarinka gotovo redovita zimovalica na rijeci Dravi kod Osijeka, a sve češće se pojedinačni primjerci viđaju i u drugim dijelovima kontinentalne Hrvatske (Mikuska, pers.comm).

Literatura

- Delić, V., 1998: Ptice, Divlje patke (3), Rijetke ali prisutne. Lovački list, NS 9:12-13.
- Heinzel, H., Fitter, R., Parslow, J., 1992: Pareys Vogelbuch, Alle Vogel Europas, Nordafrikas und des Mittleren Ostens, 6. izd., Hamburg - Berlin.
- Kotrošan, D., 2008/2009: Dopune i korekcije popisa ptica zabilježenih u Bosni i Hercegovini od 1888. do 2006. godine., Bilten mreže posmatrača ptica u Bosni i Hercegovini, 4-5: 72-86.
- Kralj, J., 1997. Ornitofauna Hrvatske tijekom posljednjih dvjesto godina., Larus, 46:1-112.
- Matvejev, S.D., Vasić, V.F., 1973: Catalogus faune Jugoslavie IV/3, Aves. Acad. scien. et art. Slov., Ljubljana.

Summary

The Mandarin Duck previously was recorded rarely in Bosnia and Herzegovina. During the winter swamp birds count in the period 2007-2009 on the rivers Bosna and Miljacka, the Mandarin Duck was recorded on several occasions. Presented finds from Sarajevo, Nemila, Zenica and Zavidovići are at the same time the first records of this species in respective localities.